

Το εικονογραφικό έργο των Θεσσαλονικέων ζωγράφων Μιχαήλ και Ευτύχιου Αστραπά (13ος- 14ος αιώνας)

/ [Πεμπτουσία](#)

Ο ναός του Αγίου Κλήμεντα στην Αχρίδα ιδρύθηκε το 1294/5 από το βυζαντινό αξιωματούχο και γαμπρό του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου, Πρόγονο Σγουρό και αφιερώθηκε αρχικά στην Παναγία Περίβλεπτο. Οι τοιχογραφίες είναι έργο δύο ζωγράφων από τη Θεσσαλονίκη, του Ευτύχιου και Μιχαήλ Αστραπά, οι οποίοι σημείωσαν τις υπογραφές και τα μονογράμματά τους σε διάφορα σημεία της τοιχογράφησης. Για παράδειγμα στη λεπίδα του ξίφους του Αγίου Μερκουρίου είναι γραμμένο «*χείρ Μιχαήλ του Αστραπά*», ενώ τα ονόματα και των δύο ζωγράφων αναφέρονται στις διακοσμητικές ταινίες της χλαμύδας δύο άλλων στρατιωτικών αγίων.

Εις Άδου Κάθοδος (Ανάσταση), 1295 - 1317, από τον ναό της Περιβλέπτου, Αχρίδα

Οι δύο αυτοί περίφημοι θεσσαλονικείς ζωγράφοι αναλαμβάνουν αργότερα την τοιχογράφηση μίας σειράς ναών που ίδρυσε ο κράλης Μιλούτιν, όπως ο Δγιος Νικήτας στο Cucer (πριν το 1316), ο Άγιος Γεώργιος στο Staro Nagoricino (1317) και δημιουργούν καλλιτεχνική σχολή στη Σερβία.

Η Βάπτιση του Ι.Χριστού, 1295 - 1317, από τον ναό της Περιβλέπτου, Αχρίδα.

Το εικονογραφικό πρόγραμμα του ναού δεν παρουσιάζει κάποια ιδιαιτερότητα. Τα υψηλότερα μέρη του διακοσμούνται από χριστολογικές σκηνές σε συνεχείς ζώνες που διακρίνονται για τη δραματικότητά τους και την ένταση της αφήγησης. Στην επόμενη στενότερη ζώνη απεικονίζεται πάλι σε μία συνεχή αφήγηση ένας εκτενής μαριολογικός κύκλος.

Η έκταση που παίρνει ο βίος της Θεοτόκου στο ναό οφείλεται στο γεγονός ότι αυτός ήταν αρχικά αφιερωμένος στην Παναγία. Τεχνοτροπικά οι παραστάσεις του Αγίου Κλήμεντα χαρακτηρίζονται από τις βαριές ογκώδεις μορφές με τα εκφραστικά πρόσωπα και τη γωνιώδη κυβιστική πτυχολογία. Οι στάσεις και οι κινήσεις είναι έντονες και δραματικές. Συνολικά οι τοιχογραφίες διακρίνονται για την υπερβολή στα εκφραστικά μέσα και στην απόδοση του όγκου.

Ο Εμπαιγμός του Ι.Χριστού. Τοιχογραφία στο ναό του Αγίου Γεωργίου στο Staro Nagoricino, 1317-18.

Αποτελούν έτσι το αποκορύφωμα της λεγόμενης ογκηρής τεχνοτροπίας, του στυλιστικού ιδιώματος που αρχίζει να διαφαίνεται στην τέχνη στα μέσα του αιώνα και χαρακτηρίζεται από την ξεχωριστή έμφαση που δίνει στη στερεομετρική απόδοση των μορφών και των ενδυμάτων. Αρχιτεκτονικά το μνημείο ανήκει στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού και παρουσιάζει τέτοια ομοιότητα με τη λεγόμενη Κόκκινη Εκκλησιά στο Βουλγαρέλι της Ηπείρου, ώστε έχει προταθεί η άποψη πως τα δύο μνημεία έγιναν από το ίδιο οικοδομικό εργαστήριο